

Katowice, dnia 30 kwietnia 1999 roku

SOZ-KL/53400/396/2/99
Numer rejestru AJ8/99

D E C Y Z J A
W SPRAWIE WPISANIA DOBRA KULTURY
DO REJESTRU ZABYTKÓW A

Na podstawie art. 5 pkt. 1, art. 8 ust. 1 pkt. 3 i art. 14 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554, Nr 115, poz. 741 oraz z 1998 Nr 106, poz. 668), a także art. 104 Kpa - w wyniku postępowania administracyjnego przeprowadzonego Wydziału Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego Urzędu Miejskiego w Rudzie Śląskiej

o r z e k a m:

wpisać do rejestru zabytków województwa śląskiego pod numerem rejestru AJ8/99 następujące dobro kultury:

Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Józefa w Rudzie Śląskiej przy ulicy Piastowskiej 16, wzniesiony w latach 1902-1904 w stylu świątyni neoromańskiej połączonej z bazyliką starochrześcijańską, według projektu berlińskiego architekta Augusta Menke z fundacji hrabiego Franciszka Ksawerego Ballestrema.

Obiekt stanowi własność Rzymsko-katolickiej Parafii pod wezwaniem świętego Józefa w Rudzie Śląskiej przy ulicy Piastowskiej 16 (Archidiecezja Katowicka).

W granicach zaznaczonych na mapce stanowiącej integralną część niniejszej decyzji - obejmujących kościół wraz z najbliższym otoczeniem w ramach ogrodzenia (numer działki 584/162)

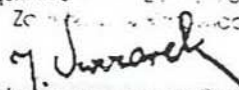
U Z A S A D N I E N I E

Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Józefa w Rudzie Śląskiej zaprojektowany w stylu neoromańskim z elementami bazyliki starochrześcijańskiej, w zamierzeniu autora nawiązuje do konstantyńskiej bazyliki San Lorenzo fuori le Mura na Campo Verono w Rzymie. Architekt i radca budowlany August Menke, projektant kościoła, był również autorem projektów obiektów sakralnych w Gdańsku, Grudziądzu, Ostrowiu i Klodzku.

Kościół wybudowany został w latach 1902-1904 jako prywatna fundacja przez hrabiego Franciszka Ksawerego Ballestrema, górnośląskiego potentata przemysłowego. W 1910 roku hrabia von Ballestem przekazał kościółowi w darze wspólnotę parafialnej w Rudzie Śląskiej.

Kościół jest ciekawym przykładem łączenia elementów romańskich ze starochrześcijańskimi. Posiada całkowicie zachowany wystrój, charakteryzujący się wysokim poziomem wykonawstwa, oryginalną ikonografią oraz dużymi walcami artystycznymi.

Wskazane we wstępie niniejszej decyzji administracyjnej art. 5 pkt. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 roku o ochronie dóbr kultury (Dz. U. Nr 10, poz. 48, z 1983 r. Nr 38, poz. 173, z 1989 Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 56, poz. 322, z 1996 Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 5, poz. 24, Nr 88, poz. 554, Nr 115, poz. 741 oraz z 1998 Nr 106, poz. 668) brzmieniu następującym: „Pod względem rzeczowym przedmiotem ochrony mogą być w szczególności dzieła budownictwa, urbanistyki i architektury, niezależnie od ich stanu zachowania jak historyczne założenia urbanistyczne miast i osiedli, parki i ogrody dekoracyjne, cmentarze, budowle i ich wnętrza wraz z otoczeniem oraz zespoły budowlane o wartości architektonicznej, a także budowle mające znaczenie dla historii budownictwa”, jak również art. 2 definiujący pojęcie chronionych dóbr kultury: „Dobrem kultury w rozumieniu ustawy jest każdy przedmiot ruchomy lub nieruchomy, dawny lub współczesny, mający znaczenie dla dziedzictwa i rozwoju kulturalnego ze względu na wartość historyczną, naukową lub artystyczną” - są to głównie przedmioty o charakterze materialno-drobinowym, mające podstawy do pojęcia przedmiotowego zespołu ochroną prawną. Formalno-prawnym wyrazem tej ochrony jest wydanie decyzji administracyjnej przez

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabitek w Katowicach

dr inż. Andrzej Stawek Owczarek

wojewódzkiego konserwatora zabytków stosownie do upoważnienia ustawowego wynikającego z art. 8 ust. 1 pkt. 2 oraz art. 13 ust. 1 wymienionej ustawy.

Od decyzji niniejszej przysługuje stronom - na podstawie art. 127 § 1 i 2 Kpa - odwołanie do Generalnego Konserwatora Zabytków w Warszawie w terminie 14 dni od jej doręczenia, za pośrednictwem Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Katowicach

Załączniki:

1. Opis obiektu
2. Mapka sytuacyjna w skali 1 : 1000
3. ~~Pouczenie o skutkach wpisu zespołu do rejestru zabytków~~

Otrzymują:

1. Rzymsko-katolicka Parafia pod wezwaniem świętego Józefa
ulica Piastowska 16, 41-700 Ruda Śląska
2. Kuria Metropolitalna w Katowicach
ulica Jordana 39, 40-953 Katowice

Do wiadomości:

1. Miejski Konserwator Zabytków
Urząd Miejski w Rudzie Śląskiej
Plac Wolności 6, 41-709 Ruda Śląska
2. Ośrodek Dokumentacji Zabytków
Aleje Ujazdowskie 6, 00-461 Warszawa
3. Sąd Rejonowy
ulica 1 Maja 225, 41-710 Ruda Śląska
4. 2 x a/a (KL, IK)

ZAŁĄCZNIK NR 1
do decyzji z dnia 30 kwietnia 1999 roku
Numer rejestru AJ8/99

OPIS OBIEKTU

Kościół parafialny pod wezwaniem świętego Józefa w Rudzie Śląskiej wzniesiony został w latach 1902-1904 według projektu berlińskiego architekta Augusta Menke z fundacji hrabiego Franciszka Ksawerego Ballestrema. Kościół wybudowany został w stylu świątyni neoromańskiej połączonej z bazyliką starochrześcijańską.

Kościół na planie krzyża łacińskiego, z prezbiterium zwróconym ku południu, w formie trójnawowej bazyliki emporowej. Murowany z cegły, wnętrze otynkowane. Prezbiterium prostokątne, zakończone półkoliście, transept szeroki z dwoma absydami od południa; nawa główna pięcioprzęsłowa, nawy boczne czteroprzęsłowe. W przęśle północnym przestrzeń podchórowa. Prezbiterium tej samej szerokości co nawa główna, znacznie podwyższona w stosunku do naw. Poniżej prezbiterium krypta grobowa Ballestremów. Prezbiterium po bokach flankowane prostokątnymi aneksami: od wschodu kaplicą fundatorską, od zachodu dwoma pomieszczeniami zakrystii. Przy piętrowych aneksach, bezpośrednio przylegających do prezbiterium wieżyczki z klatką schodową, poprzedzone niewielkimi przedsionkami oraz schodami na zewnątrz. Ramiona transeptu oraz nawa główna od północy poprzedzone niewielkimi, prostokątnymi kruchtami. Przy narożniku północno-wschodnim korpusu wieża, do której przylega wieżyczka z klatką schodową. Dodatkowo bryła wzbogacona dwiema wieżyczkami z kruchtami, przy nawie zachodniej (od strony północnej i zachodniej). Nawy oraz empory powyżej naw bocznych rozdzielone przemiennie filarami i masywnymi kolumnami. Nawa główna w układzie trójkondygnacyjnym; w dolnej kondygnacji arkady, w środkowej empory, w górnej okna. Arkady, empory oraz okna zamknięte łukiem półkolistym. Przęsła nawy głównej z podziałem ramowym wypełnionym dekoracyjnymi motywami plecionkowo-roślinnymi. Podobnymi motywami zdobione są głowice kolumn, empor. Głowice kolumn rozdzielających nawy zdobione są przedstawieniami figuralnymi: *Cztery etapy życia, Cztery cnoty główne, Cztery główne charaktery, Stany średniowieczne, Cztery symbole, Cztery rasy ludzkie* oraz floralnymi i zoomorficznymi. Nawy, transept, prezbiterium oraz aneksy przy prezbiterium i empory nad nimi nakryte stropem kaseltonowym, polichromowanym; empory nad nawami bocznymi z otwartą więźbą dachową. Kaplica przy prezbiterium otwarta podwójną arkadą, wspartą na kolumnie. Chór muzyczny z emporą organową wsparty na parze masywnych kolumn i dwóch półfilarach, podtrzymujących potrójną arkadę.

Krypta grobowa założona na planie prostokąta, pięcioprzęsłowa, sklepiona krzyżowo. Sklepienie krypty wsparte na kolumnach z głowicami, zdobionymi dekoracją roślinną z maskami. W krypcie trzy wnęki grobowe z trumnami Ballestremów, przedzielone ozdobnymi kratami.

Bryła kościoła rozczłonkowana. Elewacje ceglane, z kamiennym cokolem, zwieńczone trójkątnymi przyczółkami z blendami (elewacja frontowa, prezbiterialna oraz ramiona transeptu), rozczłonkowane płytkimi wnękami zakończonymi fryzami arkadowymi, poniżej gzymsów koronujących, w trójkątnych szczytach, zblendowane otwory okienne. Dodatkowo elewacje zdobione białymi pasami w tynku, występującymi w i pomiędzy oknami naw bocznych, w podłuczu obramień okiennych, w podłuczu fryzów arkadowych oraz w zblendowanych otworach okiennych trójkątnych szczytów i w wieży

Elewacja frontowa (od północy) niesymetryczna, z korpusem głównym zakończonym trójkątnym szczytem oraz dostawioną w północno-wschodnim narożu czterokondygnacyjną wieżą.

Nad licznymi wejściami półkoliste tympanony nad wejściem głównym w fasadzie przedstawienie *Baranka*, w elewacji wschodniej *Święty Józef* (plaskorzeźby).

W większości zachowana drewniana stolarka drzwiowa (płytkowa, płaskorzeźbiona) oraz wydoszenie wnętrza.

Obiekt posiada ogrodzenie na ceglanych podmurówkach z żelaznymi metalowymi przesłami i żelaznymi murkami z żelaznymi słupkami. Kościół wzniesiony z cegły, otoczony starodrzewiem.

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach

J. Jurek
dr inż. Jurek Janek

ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI
KONSERWATOR ZABYTKÓW
W KATOWICACH

Śląski Wojewódzki Konserwator
Zabytków w Katowicach

J. Jurek
dr inż. Jolanta Jurek Owczarek

ZALĄCZNIK NR 2
do decyzji z dnia 30 kwietnia 1999 roku
Numer rejestru A/8133

RUDA ŚLĄSKA
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY POD WEZWIANIEM Ś. WIĘTEGO JOZEFA

— granice ochrony konserwatorskiej